

SOSFS 2014:4

Uppdaterad

2018-02-16

HANDLINGSPLAN

Arbete för kvinnofrid och mot våld i nära relationer

Arbetsmarknads- och Socialförvaltningen

Inledning

Våld i nära relationer är en kränkning av mänskliga rättigheter och ett stort folkhälsoproblem som kan få allvarliga konsekvenser för den som utsätts. Det vanligaste är att kvinnor utsätts för våld i nära relationer och att våldet utövas av en manlig partner. Det är också vanligare att kvinnor utsätts för grovt och upprepat våld i en nära relation. Alla som blir utsatta för våld i nära relationer, oavsett kön eller könsidentitet, har rätt till stöd och skydd.

Denna handlingsplan är gemensam för hela Arbetsmarknads- och socialförvaltningen och utgår från Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter om socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnar våld och personer som utsätter närstående för våld, SOSFS 2014:4.

Begreppet våld och övergrepp

Begreppet våld och övergrepp mot närstående kan enligt Socialstyrelsen indelas i fem huvudgrupper. I regel förekommer en kombination av dessa former av övergrepp.

Fysiskt våld kan innebära att förövaren biter, river, drar i håret, bränner, skakar eller knuffar. Det kan också bestå av örfilar, knytnävsslag, slag med tillhyggen, knivstick, sparkar, stryptag.

Psykiskt våld kan handla om hot, tvång, trakasserier, glåpord och förlöjliganden. Den våldsutsatta kan också utsättas för kontroll och social isolering. Även våld mot husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten.

Ekonomisk kontroll kan handla om att den utsatta inte har insyn i ekonomin, stöder av pengar och värdesaker, utpressning och förskingring och att man felaktigt utger sig för att företräda den utsatta.

Sexuellt våld kan innebära olika former av sexuellt påtvingade handlingar som att tvinga den utsatta att se på pornografi, samlag utan samtycke, könsstympning, sexuella trakasserier samt att använda ett sexuellt kränkande språk.

Försummelse (speciellt bland äldre och personer med funktionsnedsättning) kan exempelvis bestå i att den utsatta inte får behövlig hjälp med mat, medicin eller hygien. Den utsatta kan förvägras hjälp med att komma ur sängen eller få felaktig medicinering, att sakna tillgång till telefon och andra hjälpmedel mm.

Lagstiftning och andra styrande dokument

I SoL 3 kap 3§ framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet samt att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

När det gäller våld i nära relation anser Socialstyrelsen att personalen som är verksamma med dessa grupper bör vara;

- Personal med lämplig utbildning och erfarenhet.
- Teoretiska kunskaper – handläggning och uppföljning.
- Regelbunden kompetensutveckling inom området.

Socialnämndens ansvar

Socialtjänstens portalparagraf

Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människors:

- Ekonomiska och sociala trygghet
- Jämlikhet i levnadsvillkor
- Aktiva deltagande i samhällslivet

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser. Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

Brottsoffer (Ur Socialtjänstlagen (2001:453) 5 kap)

11§ Till socialnämndens uppgifter hör att verka för den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden skall också särskilt beakta barn som bevittnar våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp Lag (2007:225).

Utgångspunkter för socialnämndens arbete med våldsutsatta och deras närstående samt med barn som bevittnat våld enligt 5 kap. 11 § SoL

Socialnämnden bör i verksamhet som rör våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare:

- stödja den våldsutsatta och våldsutövaren långsiktigt i att leva ett liv fritt från våld
- utforma insatserna utifrån barnets behov av att få leva ett liv fritt från våld
- arbeta förebyggande för att tidigt uppmärksamma risker och förhindra våld
- se till att de metoder som används för att ge stöd och hjälp är utformade utifrån den bästa tillgängliga kunskapen.

Socialnämnden bör i verksamhet som rör våldsutsatta även beakta både grupper och enskildas behov av stöd och hjälp, inklusive särskilda behov på grund av t.ex. ålder, etnicitet, utländsk bakgrund, sexuell läggning, hedersrelaterat våld samt funktionsnedsättning eller missbruk och beroende.

SOSFS 2014:4 Föreskrifter och allmänna råd

3 kap. Socialnämndens planering

Mål och ansvarsfördelning

1§ Socialnämnden ska fastställa mål för arbetet med våldsutsatta och barn som bevittnat våld samt beskriva när och hur målen ska uppnås.

2§ Socialnämnden ska fastställa var i verksamheten ansvaret ligger för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta eller barn som bevittnat våld

Verksamhet som överlämnats

3§ Om socialnämnden har överlämnat genomförande av insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) till någon annan, ska nämnden fastställa hur kontroll och uppföljning av sådan verksamhet ska göras.

Rutiner

4§ Socialnämnden ska fastställa rutiner för hur information som har kommit till nämndens kännedom kan föras vidare till den del av verksamheten som enligt 2§ har utredningsansvaret när det har uppmärksammats att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld

5§ Socialnämnden ska vidare fastställa rutiner för hur skyddade personuppgifter ska hanteras

6§ Socialnämnden ska även fastställa rutiner för hur barn ska tas om hand och stödjas av personal med adekvat kompetens om en förälder har avlidit till följd av våld

Kartläggning och analys

7§ Socialnämnden ska analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta och barn som bevittnat våld svarar mot behoven i kommunen.

Samverkan

8§ Bestämmelser om att kommunen tillsammans med landstinget ska upprätta en individuell plan när en enskild har behov av insatser både från socialtjänst och hälso- och sjukvården finns i kap 7 § socialtjänstlagen (2001:453)

9§ Socialtjänsten ska samverka för att samordna sina insatser så att de inte motverkar varandra.

10§ Socialnämnden ska vidare samverka externt med andra verksamheter, myndigheter och organisationer som berörs för att skapa förutsättningar för att samordna insatserna från de olika aktörerna så att de inte motverkar varandra.

11§ Socialnämnden ska fastställa var i verksamheten ansvaret för den interna och externa samverkan ska ligga

6 kap. Utredning av våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

1 § När socialnämnden får kännedom om att ett barn kan ha

1. utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående, eller
2. bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående ska nämnden utan dröjsmål inleda en utredning om barnets behov av stöd och hjälp.

Nämnden ska vidare bedöma risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

7 kap. Insatser

Insatser till våldsutsatta vuxna och barn i vissa situationer

Stöd och hjälp

1 § Socialnämnden ska erbjuda:

1. våldsutsatta vuxna,
2. den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner, eller
3. den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld

insatser akut och på kort och lång sikt med utgångspunkt i behovet av skydd, stöd och hjälp. Utredningen, inklusive riskbedömningen, ska ligga till grund för bedömningen av vilka insatser som ska erbjudas.

Tillfälligt boende

2 § Socialnämnden ska vid behov erbjuda

1. våldsutsatta vuxna,
2. den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner, eller
3. den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld

stöd och hjälp i form av lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd med utgångspunkt i utredningen och riskbedömningen.

Insatser till barn

3 § Om ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld behöver stöd och hjälp med anledning av våldet, akut eller på kort eller lång sikt, ska socialnämnden erbjuda barnet insatser med utgångspunkt i dess olika behov av

1. skydd,
2. råd och stöd, och
3. vård och behandling.

Handboken Våld

Socialstyrelsen har gett ut en reviderad handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer.

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/2016-6-37/Sidor/default.aspx>

Nedanstående punkter anser Socialstyrelsen åligger socialtjänsten att göra i området som rör våldsutsatta familjer. Punkterna sammanställs i denna handlingsplan som kontinuerligt följs upp och revideras;

- Fastställa uppföljningsbara mål.
- Beskriva hur grupper och enskilda ska informeras om verksamheten.
- Regelbundet kartlägga omfattningen av våld/övergrepp mot kvinnor samt barn som bevittnat våld mot närstående.
- Analysera hur de sociala tjänsterna svarar mot behoven hos grupper och enskilda.
- Fastställa på vilka områden det finns behov av samverkan.
- Beskriva hur skyddade personuppgifter skall hanteras.
- Redogöra för ansvaret av kontroll och uppföljning av verksamhet som nämnden lämnat över ansvaret för genomförandet av socialtjänstlagen.
- Redovisa hur uppföljning och utvärdering bör göras.

Arbetet mot våld i nära relationer inom Arbetsmarknads- och socialtjänsten i Trollhättan

Ur Mål och Resursplan (MRP) 2016-2019:

- ✓ Arbetet med våld i nära relationer ska fortsätta att utvecklas. Ungdomar som känner sig utsatta för hedersrelaterat våld ska kunna få hjälp och stöd.
- ✓ Vi ska värna trygghetsfrågorna ur ett folkhälsoperspektiv så att de som bor i kommunen är trygga med att leva i Trollhättan.
- ✓ Barn som växer upp i familjer med våld, missbruk, kvinnoförtryck eller ekonomiska problem ska ges särskilt stöd.

Strategi för social hållbarhet 2016-2020 "För ett jämlikt Trollhättan" innehåller olika ställningstaganden med inriktningar där en inriktning är att verka för att våld i nära relationer upphör.

Strategiskt förebyggande arbete

Trollhättans kvinnofridsgrupp

Sedan 1999 finns en kvinnofridsgrupp i Trollhättan. Folkhälsorådet är styrgrupp för det tvärssektoriella kvinnofridsarbetet och i gruppen ingår representanter från Trollhättans Stad, polisen, primärvården, frivården samt frivilligorganisationer. Gruppen träffas 4 ggr/år.

Kvinnofridsgruppens uppgift är att samordna och utveckla det lokala arbetet. Gruppen har även samarbete och utbyte med Lilla Edets Fridsam grupp och Vänersborgs vin-grupp.

Chefen för Enheten mot våld i nära i sitt uppdrag att arbeta strategiskt förebyggande med våld i nära relationer och fungera som en resurs för Trollhättans Stad.

Mål inom Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Gemensamma mål för alla verksamhetsområden inom Arbetsmarknads- och socialförvaltningen:

- All personal inom Arbetsmarknads- och socialtjänsten ska ha kännedom om handlingsplanen
- All personal ska ha grundkunskap inom området våld i nära relationer
- Interna rutiner i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter SOFS 2014:4 ska utarbetas och uppdateras lokalt inom alla verksamhetsområden
- Alla verksamhetsområden ska vid nybesök ställa frågor om förekomst av våld i nära relationer
- Chefer ska ta upp frågan om våld i nära relationer vid utvecklingssamtal med sin personal i enlighet med Trollhättans stads riktlinjer.
- Alla vuxna personer som lever med våld i nära relation som förvaltningen kommer i kontakt med skall informeras om vilket stöd de kan erbjudas inom kommunen.
- Samverkan ska ske i de organisatoriska samråden.
- Samverkan ska ske med enheten mot våld i nära relationer i ärenden.

Genomförande av målen

- 1. Informationer till grupper och enskilda om kommunens arbete med våldutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld sker genom:**

- Information till allmänheten där stödet från kommunen beskrivs. Kvinnofridsgruppen och Enheten mot våld i nära relation ansvarar för framtagande samt utlämnande av information till offentliga myndigheter.
- Uppdatering av hemsidan regelbundet angående information om våld i nära relationer.

2. Socialnämnden ska fortlöpande kartlägga omfattningen i kommunen av våldsutsatta, barn som bevittnat våld och personer som utövar våld.

I kartläggningen skall underlag inhämtas bl.a. genom att kartlägga förekomst i kommunen:

- statistik från enheten mot våld i nära relation. Enhetschef ansvarar.
- statistik från socialtjänsten genom verksamhetssystemet. Förvaltningens IT-samordnare ansvarar.
- använda uppgifter från organisationer eller myndigheter med vilka Socialtjänsten samarbetar, t.ex. Polisen/ utvecklingsledare ansvarar
- alla handläggare skall ställa frågor om hot och våld i nya ärenden. Ärenden som rör våld i nära relationer markeras i verksamhetssystemet.

3. Analys av hur de sociala tjänster som erbjuds svarar mot grupper och enskildas behov sker genom:

- Med kartläggningen som utgångspunkt ska en analys och en åtgärdsplan tas fram om hur de sociala tjänster som erbjuds svarar mot grupper och enskilda behov. Förvaltningens ledningsgrupp ansvarar för analysen 1 ggr/år

4. Kompetensutveckling

Anställda inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen skall ha kunskap inom området våld i nära relationer.

Kontinuerligt återkommande utbildningstillfällen för personal inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen erbjuds i enlighet med förvaltningens kompetensutvecklingsplan.

Våld i nära relationer skall ingå i arbetsmarknads- och socialförvaltningens introduktion för nyanställda. Länk till webbutbildning: <http://webbkursomvald.se/>

5. Handlingsplan och förvaltningens rutiner skall gås igenom under VIN-månaden som ingår i förvaltningens årshjul

6. Samverkan utifrån samtliga berördas behov

Socialnämndens interna och externa samverkan ska involvera alla relevanta verksamheter, så att insatserna är samordnade såväl för den enskilde som med beaktande av att de kan behöva samordnas för flera i familjen.

Detta sker igenom regelbundna samråd i Vin-samrådsgrupp varje vecka i inom Arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

Barnhusets samråd hålls varje vecka.

Förvaltningen ska ha en representant som ingår i Trollhättans Stads tvärsektorie- eller kvinnofridsgrupp.

7. Skyddade personuppgifter hanteras på följande sätt:

Enligt den antagna rutinen: Rutiner för handläggning av skyddade personuppgifter, antagen av Arbetsmarknads- och socialförvaltningens ledningsgrupp 2015-03. Vin-gruppen reviderar denna vid behov.

8. Uppföljning och utvärdering av arbetet sker genom:

Vad	Hur	När	Ansvar
All personal inom Arbetsmarknads- och socialtjänsten ska ha kännedom om handlingsplanen.	Handlingsplanen görs känd genom att den tas upp på Arbetsplatsträff.	1 ggr/år	Enhetschef på respektive enhet.
Handlingsplanen ska hållas aktuell.	Handlingsplanen revideras och statistik inhämtas.	Vartannat år (statistik årligen)	Enhetschef på enheten mot våld i nära relation tillsammans med utvecklingsledare inom ASF.
Analys av hur de sociala tjänster som erbjuds svarar mot grupperns enskilda behov.	Genomgång av handlingsplanen och dess verkställighet på ledningsgruppens möte. Resultatet återförs till chefer genom ett protokollsutdrag.	1 ggr/år	ASF:s ledningsgrupp.
Enheterna ska ha tydliga rutiner för handläggning av ärenden angående Våld i nära relation.	De framtagna rutinerna skall finnas tillgängliga i Mina rum på Arbetsmarknads- och socialförvaltningens intranät	Kontinuerligt	Enhetschef på respektive enhet. Förvaltningens IT-samordnare

Uppföljning av enheternas rutiner och hur tillämpningen av rutinerna skall ske.	Genomgång och uppdatering av enheternas rutiner sker på arbetsplatsträff, samt under förvaltningens Vin-månad i november varje år. All personal skall ha tillgång till rutinerna samt att alla vet var de finns. Alla handläggare skall veta vem de skall vända sig till då ordinarie Vin-handläggare ej är på plats. Avvikelser redovisas till respektive områdeschef.	1 ggr/år	Enhetschef på respektive enhet.
All personal ska ha kunskap inom området våld i nära relationer.	Uppföljning av personalens kompetens: respektive chef inventerar behovet inom sin enhet och lämnar önskemål till utvecklingsledare. Utvecklingsledare genomför och följer upp utbildningar i förvaltningens kompetensutvecklingsplan samt förvaltningens introduktionsplan för nyanställda.	1 ggr/år	Enhetschef på respektive enhet. VIN-arbetsgrupp. Utvecklingsledare inom ASF.
Samverkan och konsultation ska ske i ärenden som gäller våld i nära relation.	Samverka i ärenden via enheten mot våld i nära relation samt genom Vin-samråd och Barnsamråd	Kontinuerligt	Medarbetare ASF Barnhussekreterare Samman kallande i VIN-gruppen
Information till grupper och enskilda om Stadens arbete med våldsutsatta vuxna, Barn som upplevt våld och våldsutövare.	Uppdatering av information på Stadens hemsida samt övrigt informationsmaterial	1 ggr/år	Utvecklingsledare Enhetschef mot våld i nära relationer
Samtliga handläggare skall ställa frågan om våld i nära relation till nybesök och dokumen-	För att säkerställa att frågan om våld ställs skall det införas ett obligatoriskt fält i	Utveckling pågår i verksamhetssystem	Enhetschef på respektive enhet. IT-samordnare

tera detta i verksamhetssystemet.	verksamhetssystemet Viva.	et Viva.	
Frågor kring våld i nära relationer skall hållas aktuell på enheterna.	Frågor kring våld i nära relationer tas upp kontinuerligt på varje enhets APT.	Kontinuerligt	Enhetschef
Personalen ska erbjudas stöd vid våldsutsatthet i nära relationer	Frågor om våld tas upp av chef vid utvecklingssamtalet.	Ärligen	Enhetschef

Statistik

Statistik från polisen

Anger antalet anmälda brott. OBS att mörkertalen kan vara höga för denna typ av brott.

Trollhättan	År	2015	2016	2017
0303 Försök till mord eller dråp utan användning av skjutvapen mot kvinna			2	3
0356 Misshandel, utomhus, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret		25	23	34
0365 Misshandel, inomhus, mot kvinna 18 år eller äldre, obekant med offret		18	15	14
0375 Misshandel grov, utomhus, mot kvinna 18 år eller äldre, obekant med offret		2	2	2
0376 Misshandel grov, utomhus, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret		2		
0385 Misshandel grov, inomhus, mot kvinna 18 år eller äldre, obekant med offret			1	
0406 Olaga hot mot kvinna 18 år eller äldre		132	122	96
0412 Grov kvinnofridskränkning		11	13	9
0424 Grov fridskränkning mot kvinna 18 år eller äldre		4	2	
0660 Fullbordad våldtäkt, grov våldtäkt utomhus mot kvinna		2	3	4

0661 Fullbordad våldtäkt, grov våldtäkt inomhus mot kvinna	9	13	10
9349 Misshandel, ej grov, inomhus mot kvinna 18 år eller äldre i nära relation	68	66	79
9350 Misshandel, ej grov, inomhus mot kvinna 18 år eller äldre, bekant men ej i nära relation	25	18	11
9353 Grov misshandel inomhus mot kvinna 18 år eller äldre i nära relation	1	8	3
Summa	299	288	265

Statistiken för 2017 gäller t.o.m. 13/11.

Statistik Trollhättan	2017
Antal våldsutsatta i skyddat boende	23
Medföljande barn i skyddat boende	30
Antal boende dygn totalt kvinnor/barn	1213
Antal våldsutsatta placerade på annan ort (vuxna)	13 (varav 2 män)
Antal medföljande barn placerade på annan ort	14
Antal våldsutsatta i samtalsmottagningen	135
Antal våldsutövare i samtalsmottagningen	24
Antal aktuella Barn i Barnhuset (3 kommuner)	136

Verksamhetssystemet Viva när ett ärende registreras

	2017
Antal våld i nära relationer ärenden (VIN) vuxna kvinnor	154

Antal barn 0-18 år som bevittnat våld ¹	251
Antal barn 0-18 år utsatta för våld i nära relation (inkl heder)	351

---

¹ Inklusivt relationsvåld.